

Mercè Otero-Vidal

Silencis i destrucció de l'escriptura de les dones

A la biblioteca del Centre de Documentació de Ca la Dona, la part dedicada a la narrativa sobretot, però també a la poesia i teatre, obres de creació escrites per dones, fa goig per la quantitat i la qualitat de la producció de les escriptores. A més a més el degoteig constant de donacions de llibres en aquest sentit també vol dir que la quantitat, qualitat i fidelitat de les lectores és excel·lent.

Aquesta percepció positiva i optimista de la realitat actual respecte a les dones escriptores cal matisar-la i contrastar-la. Per això ens és molt necessari tenir present un parell de llibres claus, escrits i editats per dones que són molt bones coneixedores de com ha estat silenciada i destruïda l'escriptura de les dones i que, per això mateix, ens posen en guàrdia i ens fan pensar en com han anat canviant les coses en els últims temps i com hem de valorar-ho i alhora estar vigilants.

El primer llibre, escrit l'any 1965, és *Silencis* de Tillie Olsen, publicat enguany per Eumo editorial, traduït per Anna Listerri i amb un pròleg esplèndid de Pilar Godayol que porta el significatiu títol de "Supervivents".

Pilar Godayol ens explica molt bé la vida i obra de Tillie Lerner Olsen (1912-2007) que fou una escriptora estatunidenca amb un doble compromís feminista amb les dones i amb la classe obrera que li venia de família i que va marcar tota la seva vida com a activista. Als anys 60 va treballar a diverses universitats i finalment va rebre beques, premis literaris i altres reconeixements. És significatiu que Tillie Olsen va començar una novel·la als 19 anys sobre el seu entorn social i personal que no va ser publicada inacabada fins l'any 1974. El seu primer llibre *Tell me a Riddle/Digue'm una endevinalla*, publicat l'any 1961, és un recull de quatre històries curtes unides pels personatges d'una família i fou un gran èxit.

Al seu pròleg, Pilar Godayol fa una cosa molt d'agrair que és contextualitzar els textos de Tillie Olsen que, de fet, es tracta de dues conferències: "Els silencis en la literatura" pronunciada l'any 1962 i "Una de cada dotze: escriptores que són dones al nostre segle" de l'any 1971. El que va dir en el seu moment sobre la producció literària femenina i la seva invisibilització i valoració encara ressona avui en dia. La contextualització que ens ofereix Pilar Godayol és molt important i interessant perquè passa revista a l'edició feminista dels setanta, les "llistes de lectura" i també recorda les feministes coetànies de Tillie Olsen. Com a conclusió són molt adients les seves paraules, quan diu: "Una amiga de la poeta Anne Sexton, un referent per a Margaret Atwood, una influència per al discurs feminista de Maria-Mercè Marçal: Olsen ha deixat empremta en generacions d'escriptores perquè va advertir de les dificultats que té la humanitat, i sobretot les dones, per trobar un espai mental i físic per crear, per tenir veu."

L'altre llibre, complementari de l'anterior és *How to Suppress Women's Writing/Com destruir l'escriptura de les dones* de Joanna Russ. És un assaig de l'any 1983 publicat per l'editorial Raig verd (2020), traduït per Miriam Cano i amb un pròleg de Jessa Crispin, un epíleg de Mariló Álvarez i unes bones notes al final.

Joanna Russ (1937-2011) va ser una escriptora també estatunidenca, autora d'obres de ciència-ficció i [crítica feminista](#). Va ser professora de llengua i literatura anglesa en diverses universitats mentre seguia la seva carrera literària. Va ser una de les primeres autores a publicar obres de ciència-ficció i va guanyar nombrosos premis d'aquest gènere. *The Female Man/L'home femella*(1975) és la seva obra més coneguda per aplicar la temàtica feminista a la ciència-ficció. El seu activisme feminista, la defensa dels drets civils i de la comunitat LGTBI es reflecteixen en la seves obres.

L'assaig que ens ocupa és un clàssic de la crítica feminista que analitza com la història de la literatura ha tractat d'ometre la presència de les autores. Això ho fa al llarg dels capítols que tenen títols ben explícits: Prohibicions, Mala fe, Negació de l'autoria, Contaminació de l'autoria, La doble mesura del contingut, Falsa classificació, Aïllament, Anomalia, Manca de models, Reaccions, Estètica i Conclusió. De la Conclusió, reproduïxo el començament perquè em sembla prou clarificador:

“Mentre escrivia aquest llibre de mida i forma estranyes, anava creixent dins meu una convicció. Hi ha molta, molta més literatura escrita per dones de la que ningú s'imagina. N'hi ha més de la que jo em pensava quan vaig començar a escriure això. Les dones han irromput dins del cànon oficial una vegada i una altra, com si no vinguessin d'enlloc: excèntriques, peculiars, amb tècniques aparentment estranyes i temes que no es consideren 'adequats'.”

I per a acabar una curiositat de contrast que ens ha arribat per donació de Mari Chordà: un petit quadern publicat a Mèxic l'any 1924 amb el discurs que va pronunciar Juan B. Delgado Altamirano (1868-1929) per a entrar a ser membre de l'[Academia Mejicana de la Lengua](#), Correspondiente de la Real Española.

Juan B. Delgado és un personatge mexicà d'una personalitat ben especial per la seva formació, aficions literàries i diversitat de feines que va desenvolupar al llarg de la vida fins a ser diplomàtic. Mentrestant anava escrivint poesia i publicant.

El tema que va escollir per al seu discurs d'entrada a l'Acadèmia fou Nuevas orientaciones de la Poesía Femenina. El discurs evidentment no supera el pas del temps, però en el seu moment segur que pretenia ser, com diu ell, “una clarinada a fin de que críticos eruditos consagren a este tema sus estudios”. D'una manera molt curiosa parla de Juana Ibarbourou, Delmira Agustini, Alfonsina Storni, Gabriela Mistral i altres dins del plantejament general que fa, quan diu: “Hoy, debido a que ya se ha emancipado de los prejuicios y preocupaciones que la ataban al oscurantismo, la literatura femenina ha adquirido su verdadera esencia, ganando en vigor y enriqueciéndose en inspiración”.

A un segle de distància continuem vigilants perquè les escriptores siguin visibles i valorades.

[Fuente: [Centre de Documentació de Ca la Dona](#)]